

تنوع زیستی ماهیان رودخانه مردوق چای در حوضه ارومیه

- حمید قاسمی*: مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی، صندوق پستی: ۱۴۱-۵۳۵۵۵
- قارا مصطفی‌اف: دانشگاه دولتی باکو، جمهوری آذربایجان، گروه بیواکولوژی

تاریخ پذیرش: آبان ۱۳۹۱

تاریخ دریافت: مرداد ۱۳۹۱

چکیده

امروزه حفاظت از تنوع زیستی در هر منطقه از دنیا از اولویت خاصی برخوردار است. بررسی تنوع زیستی ماهیان رودخانه مردوق چای در حوضه ارومیه با هدف تعیین وضعیت ماهیان، از سال ۱۳۸۷ لغایت ۱۳۸۸ انجام شد. نمونه‌برداری از زون‌های اکولوژیکی مختلف بر اساس روش ویتون (Witton) از سرچشمه تا مصب رودخانه انجام گرفته است. تنوع زیستی ماهیان با استفاده از فراوانی هر یک از گونه‌ها و چگونگی انتشار آن‌ها در طول رودخانه مورد بررسی قرار گرفته است. در رودخانه مردوق چای ۱۱ گونه ماهی از ۳ خانواده Cyprinidae، Nemacheilidae و Salmonidae شناسایی شد. خانواده کپور ماهیان Cyprinidae با دارا بودن ۹ گونه نسبت به دو خانواده دیگر (Nemacheilidae و Salmonidae) از تنوع بالایی برخوردار است. از نظر جغرافیای زیستی، در این رودخانه ۶۴ درصد گونه‌های ماهیان (۷ گونه) بومی است و هریک از گونه‌های اندمیک و غیربومی ۱۸ درصد ماهیان رودخانه مردوق چای را تشکیل می‌دهند. دو گونه *Chalcalburnus atropatenae* و *Acanthalburnus urmianus* گونه‌های اندمیک مردوق چای است که عرصه انتشار آن‌ها فقط محدود به حوضه ارومیه می‌باشد. گونه *Barbus lacerta* از سرچشمه تا مصب رودخانه مردوق چای انتشار داشته و زیستگاه آن محدود به ارتفاع معینی نبوده است. در این رودخانه، بیش‌ترین فراوانی بر حسب درصد صید ماهیان، به سیاه ماهی (*Capoeta capoeta gracilis*) با ۴۴/۸۵ درصد اختصاص دارد و کم‌ترین فراوانی مربوط به قزل‌آلای خال قرمز (*Salmo trutta fario*) با ۲/۰۶ درصد است. با توجه به معیارهای مطرح شده در طبقه‌بندی IUCN، در حال حاضر وضعیت گونه‌های ماهیان رودخانه مردوق چای در حوضه ارومیه را می‌توان به قرار زیر توصیف کرد: قزل‌آلای خال قرمز (*Salmo trutta fario*) جزو گونه‌های در خطر انقراض (Endangered) محسوب می‌شود، گونه‌های *Acanthalburnus urmianus* و *Gobio persa* آسیب پذیر (Vulnerable)، دو گونه *Chalcalburnus atropatenae* و *Oxynoemacheilus angorae* در طبقه وابسته به حفاظت (Conservation Dependent) و گونه *Squalius cephalus* در شرف تهدید (Near Threatened) قرار دارند.

کلمات کلیدی: حوضه ارومیه، مردوق چای، تنوع زیستی، ماهیان

